

Handlingsplan Mjök 2.0

Senast uppdaterad 2019-04-03

Fortsatt samarbete utvecklar svensk mjölkproduktion

Handlingsplan Mjolk 2.0 är både en fortsättning och en nystart. Flera av handlingsplanens områden och åtgärder är sprungna ur den branschgemensamma *Handlingsplan för att utveckla svensk mjölkproduktion*, som initierades av Näringsdepartementet våren 2015 och avslutades i början av 2017. Samtidigt är Handlingsplan Mjolk 2.0 en nystart i bemärkelsen att flera aktörer kring mjölkföretagen nu samlar sig för kontinuerligt gemensamt utvecklingsarbete.

År 2017 presenterade regeringen en blocköverskridande överenskommelse, en livsmedelsstrategi. Det övergripande målet för strategin är ”... en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.” Livsmedelsstrategin har tre strategiska områden; regler och villkor, konsument och marknad, samt kunskap och innovation. Handlingsplan Mjolk 2.0 är ett bidrag som aktörer kring mjölkföretagen gör för att uppnå målen i livsmedelsstrategin. I Handlingsplan Mjolk 2.0 finns områden och åtgärder som främst rör två av livsmedelsstrategins tre strategiska områden. Åtgärderna 1 och 2 samt 4-10 är åtgärder som handlar om livsmedelsstrategins område för regler och villkor. Åtgärderna 11-15 i detta dokument, riktar sig till området kunskap och innovation i livsmedelsstrategin.

Kännetecknande för Handlingsplan Mjolk 2.0 är att samtliga åtgärder gynnas av denna form av samverkan. Varje område och åtgärd är därför nogt bedömd utifrån nyttan för mjölkföretagen och möjligheterna att nå framgång i den typ av gemensamt arbete som kännetecknar en handlingsplan.

Handlingsplan Mjolk 2.0 är ett levande dokument, i vilket åtgärder lyfts in i takt med att nya behov identifieras och prioriteras. Det skapar en plattform för kontinuerligt och branschgemensamt arbetet för att utveckla svensk mjölkproduktion. Alla åtgärder i handlingsplanen är viktiga för branschen men under 2019 prioriterar styrgruppen framförallt arbetet med myndighetskontakter (åtgärd nummer 2, 10 och 1).

Bakgrund

Näringsdepartementet samlade i februari 2015 representanter för organisationer, företag och myndigheter med kopplingar till mjölkproduktion. Initiativet togs mot bakgrund av det kritiska läget i många svenska mjölkföretag.

En viktig slutsats var att det behövs en sammanhållen satsning i hela värdekedjan. Utifrån detta togs det fram en gemensam handlingsplan för värdekedjans aktörer. Handlingsplanen presenterade åtgärder på kort och lång sikt inom områdena kapitalförsörjning, marknad samt rådgivning och produktion.

Förutom att ge direkta resultat har arbetet gett värdefulla inspel till strategiarbeten, till exempel regeringens nationella livsmedelsstrategi, LRF Mjolk 2025 och Växa Sverige strategi 2020.

Av den första handlingsplanens 97 åtgärder har drygt hälften slutrapporterats som godkända eller delvis genomförda. Ungefär en fjärdedel har avförts, då styrgruppen har ansett att åtgärderna är mindre lämpliga att hantera i en branschgemensam handlingsplan. För flera av de icke avslutade åtgärderna har styrgruppen bedömt att det finns potential till fortsatt arbete till gagn för svensk mjölkproduktion.

Därför lyfts 21 av åtgärderna in i Handlingsplan Mjök 2.0. Överförda åtgärder har omarbetats och omformulerats för att bättre spegla dagens utmaningar. Det har också gjorts en översyn av ansvariga organisationer för respektive åtgärd.

Handlingsplan Mjök innehåller också helt nya åtgärder. Dokumentet uppdateras kontinuerligt med status, resultat och nya åtgärder.

Organisation

Styrgruppen för Handlingsplan Mjök 2.0 har representanter från LRF Mjök, Jordbruksverket, Länsstyrelserna SLU, Arla Foods, Norrmejerier, Skånemejerier, Skånesemin och Växa Sverige. Företrädare för Näringsdepartementet finns med som adjungerad ledamot i styrgruppen. Utöver styrgruppens medlemmar medverkar även NNR och Stiftelsen Lantbruksforskning i arbetet med vissa av åtgärderna i handlingsplanen.

Företagens möjligheter till expansion

Investeringar i mjölkproduktion ger hög kapitalbindning, men är samtidigt framtidssatsningar med betydande hävstångseffekt på jobb, service och välbefinnande i svensk landsbygd. Att mjölkföretagare fortsätter att investera är därför angeläget för de enskilda företagen, fortsatt lokal och regional utveckling i hela landet och för att Sverige ska nå målen med den nationella Livsmedelsstrategin.

De senaste tre decennierna har svensk mjölkproduktion förändrats i grunden. Antalet mjölkföretag har minskat med 86 procent och antalet mjölkkor har minskat med drygt 41 procent. Samtidigt har medelbesättningen ökat från 19 till 81 kor. Även andelen kor i lösdrift har ökat kraftigt och uppgick 2016 till 70 procent.

Svensk mjölkproduktions konkurrenskraft förutsätter möjligheter till en fortsatt strukturförändring, med följden att medelbesättningen blir större. Detta innebär i sin tur att fler mjölkföretag kommer att passera den gräns på 400 djurenheter som gör verksamheten tillståndspliktig.

Processen kring att bygga och expandera uppfattas av många mjölkföretagare som komplex och godtycklig. Särskilt tillståndsprövningen uppfattas som ett hinder för expansion. En del företagare väljer därför aktivt att inte utöka sitt företag till en tillståndspliktig verksamhet, trots att förutsättningarna i övrigt är vara goda.

1. Förenklat miljöförfarande vid ny- och tillbyggnation (tillståndspliktiga)

Motivering:

Att bygga en tillståndspliktig verksamhet innebär både en stor kostnad och ett krångligt förfarande. Kraven på Miljökonsekvensbeskrivning och villkoren i tillstånden skiljer sig mellan olika delar i landet och kan ibland vara oproportionerliga i förhållande till miljönyttan. Samrådsförfarandet upplevs också av många som mycket krångligt och något som gör att en byggnation kan dra ut på tiden, särskilt om det finns grannar som inte vill att bygget ska komma till stånd. Många lantbrukare upplever dessutom att miljörapporteringen är krånglig. Sammantaget gör detta att kraven som ställs på tillståndspliktiga verksamheter kan utgöra ett hinder för expansion. En rad åtgärder har initierats av Regeringen för att förbättra arbetet med tillståndsgivning generellt¹. I nuläget saknas dock processer som tittar specifikt på tillståndspliktiga jordbruk och hur förfarandet för dessa kan förbättras på ett sätt som bidrar till att uppnå målen i livsmedelsstrategin. LRF Mjök har gjort en kartläggning av tillståndsprövningen för mjölkgårdar och tagit fram ett antal konkreta förbättringsförslag som går att finna [här](#).

Åtgärder:

- a) Verka för ett förenklat och påskyndat förfarande vid ansökan om tillstånd som gör att tillståndsprövningen i sig inte blir ett hinder för expansion. Målet är en tillståndsprövning på max 6 månader jämfört med dagens genomsnitt på 18 månader. Denna tid ska räknas från det att ansökan lämnas in.
- b) Verka för ökad samsyn gällande vilka krav som ställs på en miljökonsekvensbeskrivning
- c) Verka för ökad samsyn gällande vilka krav som kan ställas i ett tillstånd
- d) Verka för en förenklad miljörapportering.

¹ Bland annat har alla länsstyrelser fått ett uppdrag i sina regleringsbrev om att fatta beslut inom 180 dagar. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att hitta en modell för hur man kan öka kunskapen om tillståndsprövningen. I handlingsplanen för smart industri pekas effektiv tillståndsgivning ut som ett viktigt område

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjök i samarbete med Jordbruksverket och länsstyrelserna

2. Samsyn gällande vilka krav som ställs vid tillsyn

Motivering:

Kommunen bedriver tillsyn på mjölkgårdar som är anmälningspliktiga men även på tillståndspliktiga gårdar då länsstyrelsen ofta överlåter tillsynen till kommunerna. De allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken ger relativt stort utrymme för tolkning vilket gör att det inte är ovanligt att kommuner ställer oproportionerligt stränga krav på verksamhetsutövaren. Det är inte heller ovanligt att de villkor som ställts på tillståndspliktiga verksamheter i ett område även används som schablon för icke-tillståndspliktiga verksamheter trots att detta inte är syftet. Här krävs större samordning och samsyn kring vilka villkor som är rimliga att ställa på verksamheter och större kunskap om mjölkgårdar hos de som arbetar med tillsyn.

Åtgärder:

- a) Arbeta för att kommuner inte använder krav på tillståndspliktig verksamhet som schablon för tillsyn av icke-tillståndspliktig verksamhet.
- b) Verka för att öka kommuners och länsstyrelserns kunskaper om mjölkföretagens verksamhet och därmed öka förutsättningen för en mer anpassad kravspecifikation.
- c) Verka för ökad samsyn mellan kommuner och länsstyrelser i tillsynen.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjök i samarbete med Jordbruksverket och länsstyrelserna.

3. Kunskapsspridning och nya verktyg för att minska byggkostnader

Motivering:

Byggprocessen på svenska mjölkföretag skiljer sig mycket åt från företag till företag. På samma sätt är det ett stort spann mellan kostnad per uppförd kopplats mellan olika företag. Det finns mycket att vinna på att skapa en större insikt i vilka moment som ska beaktas, hur upphandlingar bör ske och vad som är rimliga kostnadsnivåer för olika moment. I nuläget är mjölkföretagare i hög utsträckning utelämnade till sig själva, eller till leverantörer, i den egna byggprocessen.

Jordbruksverket har, inom ramen för livsmedelsstrategin, fått uppdraget att föreslå en eller flera aktörer som långsiktigt kan ta eget eller gemensamt ansvar för kunskapsutveckling och -försörjning för kostnadseffektivt byggande inom animalieproduktionen. Vidare ska Jordbruksverket identifiera kunskapsområden med stor betydelse för kostnadseffektivt byggande och där kunskapsutvecklingen brister. Baserat på Jordbruksverkets förslag avser regeringen besluta om relevanta åtgärder. Uppdraget slutredovisades under 2018.

Åtgärder:

- a) Utredda vilka ytterligare redskap eller strukturer som branschen ska skapa för att stötta mjölkföretagare i byggprocessen. Målsättningen är att få igenom Jordbruksverkets förslag i uppdrag kring livsmedelsstrategin politiskt.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

Jordbruksverket och Växa Sverige

4. Effektivare investeringsstöd

Motivering:

Investeringsstödet ger möjlighet till statlig/EU-subvention för investeringar i exempelvis byggnader. Mjolkbranschen är generellt sett mycket positiv till investeringsstöd, men dessvärre uppfattas nuvarande stödform som komplex och med långa handläggningstider och omfattande krav på dokumentation. Då perioden mellan ansökan och utbetalning ibland är lång kan vissa regler förändras över tid. Inom ramen för den CAP-reform som just nu görs finns möjlighet att ändra investeringsstödens utformning framgent

Åtgärder:

- a) Analys av hur investeringsstöden motsvarar mjölkföretagarnas behov.
- b) Analys av regionala prioriteringar av medel för investeringsstöd.
- c) Utforma förslag till investeringsstöd även för investeringar som inte innebär ökat djurantal.
- d) Driva de förenklingsförslag som tagits fram i samband med arbetet med CAP-reformen

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjolk i samarbete med Jordbruksverket.

5. Beteslagstiftning anpassad till det växande företaget

Motivering:

Dagens omfattande reglering av mjölkors sommarbete härrör från en tid då mjölkmarknaden i hög utsträckning var nationell, de svenska mejeriföretagen huvudsakligen agerade på regionala delmarknader och konsumenternas möjlighet till insyn i livsmedelsproduktionen var begränsad. God djuromsorg och hållbar produktion är en avgörande parameter för att behålla konsumenternas tillit. Svenska mjölk- och mejeriföretag har därmed, oavsett lagstiftningens utformning, mycket starka drivkrafter att bibehålla en djurvälstånd i världsklass. En allt större andel av mjölkorna går i lösdrift, vilket möjliggör rörelse och social interaktion året runt och inte bara under betesperioden. Även i övrigt har mjölkföretag investerat i kunskap, lösningar och system som främjar djurens hälsa och komfort – varje dag, året runt.

Svensk mjölkproduktions konkurrenskraft på en internationell mejerimarknad förutsätter en fortsatt strukturförändring, där det genomsnittliga antalet kor per företag kommer att öka. Det gör att tillgången till stallnära mark, lämplig för bete, blir en alltmer begränsande faktor – både praktiskt och ekonomiskt. Tillgången till lämpliga marker påverkas även av väder och klimat, vilket kan innebära stora årsvisa variationer.

Under 2016 gjordes en rad förenklningar i regelverket för bete. En utvärdering gjordes 2016 av LRF Mjolk kring hur det nya regelverket uppfattades och där såg mjölkproducenterna positivt på de förändringar som gjorts.

Åtgärder:

- a) Utvärdera de förändringar som gjordes 2016 för att se om det är möjligt med ytterligare förenklningar av regelverket.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjolk i samarbete med Jordbruksverket.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik

För mjölkföretagen motsvarar jordbrukspolitiska stöd och ersättningar i genomsnitt drygt 1,00 kr/kg mjölk. Nivån varierar mellan företag och regioner i landet. Sammantaget utgör stöd och ersättningar därför en betydande intäkt för mjölkföretagen, motsvarande 15–35 procent av de totala intäkterna.

Den totala budgeten för jordbrukspolitiken i Sverige uppgår 2017 till cirka 13 miljarder kronor. Av stöd och ersättningar till jordbrukare går drygt 30 procent till mjölkföretag, vilka brukar 20 procent av den totala jordbruksarealen.

EU får 2021 en ny långtidsbudget och en ny gemensam jordbrukspolitik, som sträcker sig över sju år. För mjölkbranschens stabilitet och långsiktiga förutsättningar är det angeläget att den nya politiken handlar mer om förbättringar och förenklingar av nuvarande system än om större reformer.

EU:s nya jordbrukspolitik bör också vara ett stöd för arbetet med den nationella livsmedelsstrategin, vars övergripande målet är *”en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.”*

För att nå livsmedelsstrategins mål bör den kommande gemensamma jordbrukspolitiken utformas så att den tydligare ger ersättning för de kollektiva nyttigheter som mjölk- och andra jordbruksföretagare utför. Samtidigt bör politiken utformas så att den bättre stimulerar tillväxt av de livsmedel som konsumenter efterfrågar samt gynnar ett aktivt brukande och produktion av livsmedel. Relativt sett gynnar den nuvarande gemensamma jordbrukspolitik en mer passiv produktion medan den missgynnar jordbruksföretag med djur för livsmedelsproduktion och företag med flera produktionsgrenar. Det bidrar till affärsbeslut som inte helt tas på marknadsmässiga grunder. Det har även bidragit till inlåsning av produktiv jordbruksmark och kapitalisering av stöd.

6. Kopplat direktstöd till nötkreatur

Motivering:

Direktstöden riktar sig till skillnad från stöden i landsbygdsprogrammet till alla jordbruksföretag. De arealbaserade direktstöden har dock den effekten att de missgynnar jordbrukare med nötkreatur och har bland annat inneburit kapitalisering och inlåsningseffekter. Ett kopplat direktstöd för nötkreatur är mer effektivt än att föra över pengarna till landsbygdsprogrammet, då ersättningar idag inte får ges för något som är enligt nationell baseline. Samtidigt bidrar nötkreaturen till att vi når flera miljömål. Ett nötkreaturstöd innebär även positiva effekter för andra jordbrukare då det stimulerar till en ökad efterfrågan på till exempel foder. Under 2015 uppgick nötkreaturstödet till preliminärt 803,5 miljoner kronor, varav 56 procent gick till mjölkföretag. Fördelat på invägd mjölk motsvarade det 15,8 öre/kg eller drygt 15 procent av totalt utbetalat jordbruksstöd till mjölkföretag.

Åtgärder:

- a) Verka för att det kopplade stödet för nötkreatur finnas med och bibehålls i kommande CAP.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjolk

7. Miljö- och landsbygdsutvecklingsstöd

Motivering:

Av den svenska landytan uppgår jordbruks- respektive åkerarealen till 7,6 och 6,6 procent. Hälften av den arealen finns i områden med naturliga begränsningar, så kallade ANC-områden. Cirka 60 procent av mjölkproduktionen i Sverige sker inom dessa områden. Under 2015 odlade svenska mjölkföretag cirka 316 000 hektar vall. I många delar av landet där åkerareal används till vallodling är den främsta alternativa markanvändningen för denna areal skog. Vallodlingen är dessutom oerhört central i den svenska mjölkproduktionen eftersom vullen är det främsta fodermedlet. Detta medför att mjölkproducenter är starkt bidragande till det öppna odlingslandskapet. Totalt finns 29 procent av vallarealen och 22 procent av betesmarksarealen på gårdar med mjölkproduktion. En bibehållen mjölkproduktion är således en förutsättning för att åkermarken ska fortsätta att brukas aktivt, vilket ger variation och biologisk mångfald i landskapet.

Åtgärder:

- a) Verka för att EU-regelverket är grunden för när miljö- och landsbygdsutvecklingsstöd kan utbetalas och inte nationell lagstiftning som går utöver denna.
- b) Verka för Miljö- och landsbygdsutvecklingsstöd riktas till aktiva företag med livsmedelsproduktion.
- c) Verka för förutsägbar avvikelshantering vid felaktigt rapporterade djur.
- d) Förenklad metod för beräkning av djurtäthet.
- e) Utforma och driva tekniska förslag till miljö- och djurvälståndersättningar för mjölkkor.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjolk

Regler och kontroller samt relationen mellan myndigheter och mjölkföretag

Svensk mjölkproduktion förenar god djuromsorg med regional utveckling samt medverkar aktivt till Sveriges möjligheter att uppnå klimat- och miljö kvalitetsmål. Samtidigt pressas branschen av en allt mer omfattande import och införsel av mjölkprodukter från länder där produktionen ofta sker på ett mindre hållbart sätt och med lägre krav inom djurhälsa och djurvälstånd. För att bryta denna utveckling krävs samverkan och ändamålsenliga regler, som i linje med livsmedelsstrategins mål stödjer en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar.

Många mjölkföretag beskriver dagens regel- och kontrollsituation som rättsosäker och ohållbar. Ett mjölkföretag är ett fåmansföretag med små administrativa resurser, vilket gör det näst intill omöjligt att överblicka alla krav som olika myndigheter ställer.

Nedan redovisas ett urval av lämpliga åtgärder baserat på vilka regelverk som är lämpliga att arbeta med inom ramen för en handlingsplan samt är högt prioriterade hos mjölkföretagaren.

8. Enklare förfarande vid CDB-rapportering

Motivering:

Befintligt regelverk är komplext och krångligt vilket resulterar i många missförstånd. De omfattande kraven kan vid avvikelser ge höga avdrag på flertalet ersättningsformer. LRF Mjolk har under 2016 överlämnat ett förenklingsförslag liknande befintligt regelverk i Danmark.

Rapportering av djur till CDB kan periodvis bli mycket hektisk. Samtidigt ställs tydliga krav på inom vilken tidsperiod rapportering ska genomföras. En IT-lösning som möjliggör rapportering från flera typer av tekniska enheter kan underlätta för djurhållaren att rapportera i tid.

För att förenkla och effektivisera datahantering för lantbrukare kan möjligheterna utredas om det med ökad digitalisering och mer samordning av CDB och kodatabasen på liknande sätt som till exempel Danmark. Syftet med att i större omfattning samordna CDB och kodatabasen är för att effektivisera insamling och bearbetning av data, underlätta ökad digitalisering samt undvika dubbelarbete. Med allt färre företag och allt högre krav på digitalisering för att få snabb, enkel, säker och för användarna relevant information online. I regeringens nyligen presenterade handlingsplan nämns utveckling av myndigheternas digitala lösningar för att underlätta företagets informationsinhämtning och informationsutbyte mellan aktörer.

Åtgärder:

- a) Enklare förfarande vid förflyttningar sommartid samma ägare.
- b) Fortsatt arbete med att utveckla en e-tjänst med responsiv design.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjolk, Husdjursföreningarna och Jordbruksverket

9. Förenklings- och främjandeuppdrag i myndigheters regleringsbrev

Motivering:

Vid kontakt med olika myndigheter kan konstateras att ambitionsnivån för arbetet med regelförenklningar och förbättringar skiljer sig avsevärt. Näringslivets regelnämnd (NNR) visade i rapporten "Bättre styrning för effektivare regelverk" (publicerad 2015) att endast ett fåtal myndigheter har uppdrag via sitt regleringsbrev att arbeta med förenklningar. För att nå livsmedelsstrategins mål om

att regler och villkor ska vara utformade så att de stödjer en konkurrenskraftig och växande livsmedelsproduktion bör det också framgå tydligt i myndigheternas regleringsbrev.

Åtgärder:

- a) Verka för att myndigheterna får ett generellt främjandeuppdrag i sitt regleringsbrev att gentemot företagen förbättra konkurrensvillkoren så att det stödjer en växande livsmedelsproduktion, samt arbeta med regelförenklingar och regelförbättringar

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjök och NNR.

10. Förändrad syn på mjölkföretagande som en miljöfarlig verksamhet och samsyn kring vilka krav som ställs

Motivering:

Kommunen bedriver tillsyn på mjölkgårdar som är anmälningspliktiga men även på tillståndspliktiga gårdar då länsstyrelsen ofta överlåter tillsynen till kommunerna. Juridiskt sett klassas jordbruk som miljöfarlig verksamhet. Det finns ett olyckligt symbolvärde i att livsmedelsproduktion klassas som miljöfarlig, vilket kan påverka bemötandet som mjölkföretagare får i myndighetskontakter. Att verksamheten klassas som miljöfarlig, samtidigt som det finns ett relativt stort tolkningsutrymme i miljöbalken, gör att de krav som ställs på mjölkföretagare ibland är oproportionerliga i förhållande till miljönyttan. Brister i miljötillsynen kan även hänga ihop med att vissa kommuner saknar resurser för att ha kompetens på jordbruksområdet. Regeringen har tillsatt en miljötillsynsutredning för att se över miljötillsynen generellt, men det finns fortfarande ett behov av att särskilt se över hur miljötillsynen fungerar för våra lantbruksföretag.

Åtgärder:

- a) Verka för att kunskapen om mjölkproduktion ökar hos våra myndigheter så att våra företagare i mindre utsträckning behandlas enbart som miljöfarlig verksamhet. Synen ska istället präglas av en förståelse för att jordbruk påverkar miljön både negativt och positivt men att företagen är viktiga för vår livsmedelsproduktion.
- b) Verka för att öka kommuner och länsstyrelser kunskaper om mjölkföretagens verksamhet för att säkerställa att krav som ställs är proportionerliga i förhållande till miljönyttan.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjök och LRF i samarbete med Jordbruksverket och länsstyrelserna.

11. Kartläggning av behovet av praktisk kompetens samt utforma förslag på kunskapsforum

Motivering:

Undersökningar bland lantbruksföretagare visar att det finns en uppfattning om att kontrollanter och inspektörer inte alltid har tillräcklig kunskap om de driftsinriktningar som de ansvarar för att kontrollera eller utöva tillsyn för. Då avvikelser funnas vid kontroller och inspektioner kan ha en stor negativ inverkan på företagets ekonomi ger detta upphov till oro. Även Regeringens livsmedelsstrategi belyser ämnet och handlingsplanen föreslår framtagande av ett kontroll- och kompetenspaket för utveckling av kontrollarbetet i livsmedelskedjan. Under 2019 startar Jordbruksverket ett arbete med ”Det goda kontrollmötet”.

Åtgärder:

- a) Verka för att beslut tas om att införa krav på teoretisk och praktisk kompetens hos kontrollanter

b) Följa och delta i arbetet med ”Det goda kontrollmötet” som initierats av Jordbruksverket

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjolk i samarbete med Jordbruksverket Och SLU

Forskning, utbildning och kunskapsöverföring

Regeringens Livsmedelsstrategi betonar vikten av behovsdriven forskning och utbildning för att öka konkurrenskraften i jordbrukssektorn. Dessutom pekar strategin på att både bransch och företag behöver stärka beställarkompetensen genom ökat engagemang i kunskaps- och innovationssystemet. En förutsättning för en långsiktigt livskraftig mjölkbransch är en kontinuerlig kunskapsuppbyggnad.

12. Minskade foderkostnader och högkvalitativt vallfoder

Foder är en av de största kostnadsposterna för mjölkföretaget. Kostnaden för foder är nära förknippad med strategin för företaget som helhet, vilken mjölkavkastning produktion styrs mot, företagets växtodling samt tillgänglig maskin- och lagringskapacitet.

Jämförelser av foderkostnader mellan mjölkföretag visar att det finns en stor spridning både vad gäller kostnadens storlek och andel av den totala produktionskostnaden. Tidigare internationella jämförelser har pekat på att Sverige generellt har en högre foderkostnad per kg mjölk än flera av våra konkurrentländer.

En ökad andel vall av hög kvalitet i foderstaten med bibehållen eller ökad produktion ökar lantbrukarens konkurrenskraft då det ger möjlighet att minska foderkostnaderna till följd av minskat behov av inköpt foder. En större andel vall i växtföljden är även positivt för minskat växtnäringssläckage, kolinbindning och minskad användning av bekämpningsmedel. Därför är ökad satsning på forskning inom dessa områden centrala.

Åtgärder:

- a) Verka för att forsknings- och utvecklingsmedel avsätts för att hitta metoder som kan sänka mjölkföretagens foderkostnader
- b) Följa utvecklingsprojektet ”Metoder för kraftfoder i egen regi” och bidra till att smarta lösningar får spridning bland mjölkproducenter.
- c) Verka för högre kunskaper på gårdsnivå om hur kvaliteten på egenproducerat vallfoder kan höjas.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

SLU och Husdjursföreningarna i samarbete med LRF Mjölkk

13. Managementutbildning för mjölkföretagare

Motivering:

Utvecklingen med allt större gårdar ställer höga krav på strategier för exempelvis ekonomi, styrning, ledarskap och personalfrågor. Idag finns ingen utbildning som samlar de kompetenser som krävs i ett större mjölkföretag. Regeringens livsmedelsstrategi pekar på behovet av ett helhetsgrepp för att öka produktiviteten och företagets konkurrenskraft.

På senare tid har flera managementutbildningar för mjölkföretagare startats. Svensk Mjölkk tillsammans med IHM tagit fram en utbildning för mjölkföretagare och LRF har tillsammans med Handelshögskolan startat ett managementprogram för de gröna näringarna.

Åtgärder:

- a) Verka för att många mjölkföretagare deltar på de managementutbildningar som initierats
- b) Utvärdera de utbildningar som startats utifrån ett mjölkföretagarperspektiv

Ansvariga för arbetet med åtgärden:

LRF Mjölkk, Husdjursföreningarna och mejerierna

14. Strategi för forskning och utbildning

Motivering:

Regeringens livsmedelsstrategi pekar ut den behovsmotiverade forskningen som särskilt angelägen. Framför allt behövs ett fokus på produktivitet och lönsamhet och ett större helhetsgrepp kring hållbara produktionssystem. Dessutom pekar livsmedelsstrategin på behovet av ökad samordning inom branschen för att kunna anta en tydligare beställarroll. Mjolkbranschen ser samma behov av samordning. Produktivitet och lönsamhet är områden som särskilt behöver prioriteras inom forskningen.

Åtgärder:

- a) Verka för att mjolkbranschens behov tillgodoses i LRF:s gemensamma strategi för forskning och utveckling.
- b) Säkerställa att mjolkbranschen har beställarkompetens för forskning.
- c) Verka för ökade satsningar på tillämpad forskning från såväl privata som offentliga medel genom att 1) aktivt påverka prioriteringarna inom Sweden Food Arena samt att 2) påverka forskningsinriktningen hos Formas livsmedelsstrategiforskning.
- d) Verka för kunskaphöjande aktiviteter på gårdsnivå genom att stötta åtgärder som bidrar till ökad samverkan och kunskaps spridning mellan SLU och andra lärosäten och mjolksektorn.

Ansvariga för arbetet med åtgärden:, SLU, Jordbruksverket, Växa Sverige i samarbete med LRF Mjolk.

15. Rådgivning som stödjer Livsmedelsstrategins mål och mjolkproducenternas behov

Motivering:

I Sverige finns goda förutsättningar för hållbar produktion med begränsad miljöpåverkan. Regeringen anser därför att Sverige bör bidra till en hållbar ökning av livsmedelsproduktionen. Ökad animalieproduktion ställer bland annat krav på kunskap om och förutsättningar för hållbara djurhållningssystem där förebyggande djurhälsoarbete och djurskydd är viktiga delar. En utvecklad rådgivning med ett större helhetsgrepp än idag behövs för att nå livsmedelsstrategins mål.

Jordbruksverket fick, inom ramen för livsmedelsstrategin, uppdraget att kartlägga och analysera förutsättningarna för att använda en liknande modell som Greppa Näringen inom animalieproduktionens område. I uppdraget ingick också att föreslå hur ett system för ökad kunskapsöverföring och samverkan mellan myndigheter och näringen skulle kunna inrättas i syfte att främja en god djurhållning, hållbar animalieproduktion och företagets lönsamhet. Att utveckla en sådan modell för ökad kunskapsöverföring och samverkan för att skapa en drivkraft för såväl god djuromsorg som för lönsam tillväxt är angelägen. Utredningen visade att ett "Greppa Näringen" för djur inte gick att genomföra men resulterade istället i ett arbete kring nya rådgivningsmodeller för animalieproduktion.

Åtgärder:

Bevaka och delta i arbetet med Nya rådgivningsmoduler för animalieproduktion **Ansvariga för arbetet med åtgärden:**

Jordbruksverket och Husdjursföreningarna